

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

1 De nomine nuptiarum: & synonymis matrimonii.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

Ὅς δὲ πρὸς μὲν ἡλικίαν τε καὶ χεῖρας χεῖρας,
Βεδομένης ἑαυδὴν ἰδέειν πρὸς μητρὶ ἀπὸ τοῦ
Ὁλίβου ἔστι πρὸς τοῦ ἀλλοτρίου ἀπὸ τοῦ

Id est:

28 Nysai Megarensis, remis prestantes,
Felices habuistis, quoniam pra alius hospitiibus,
Atticum Dioclea puerorum amatorem honore affecistis:
Sempor primo vere ad eius tumultum congregatis
Pueri certant osculi victoriam reportare.
Quique labris dulcibus applicauerit,
Et coronis honoratus ad suam matrem reuertitur.
Beatus ille quisque inter pueros de osculis iudicatur.

De Solutioe sponsaliorum. Cap. 9.

- 1 Sponsalia impune facile dissolui nequeunt.
2 Sponsalia soluentur morte.
3 Mutuo dissensu.
4 Alterius concubitu.
5 Superueniente lepra, vel insigni morbo.
6 Non impletis conditionibus.
7 Noua religionis susceptione.
8 Sponsa facta alium de pregnant, & se a adulterata fuerit.
9 Inopia sponsalia non dissoluit.
10 Sponsalibus dissolutis quomodo repetantur data.
11 Sponsalia dissolubilia sunt tantum qua futuram, non qua presentem habent promissionem.
12 Vxor de sponsandi & ducendi apud Indeos formula.

1 Dissolutio sponsalium t facili non est, et si videatur. Ideo & cautum, vt parentes qui irrita fecerint sponsalia filiorum, a communione triennio separerentur, can. si qui parentes 3. 1. q. 3. arg. can. si cui. de poenit. dist. 1. & similiter filii, si sint in culpa, si tamen filii secundum promissionem factam contraxerint, excusantur, vtique scilicet, quo ad penam ecclesiae, sed non quo ad reatum, ex quo in contrarium iussi sunt.

2 Sponsalia tamē, futurarum nuptiarum inquam pactioes, aliquando dissolui contingit pluribus de causis. Quarum frequentiores tantum annotabo. reliquas namque videre licet apud Angelum de Clauasio in summa. Prima ad mortem pertinet. quae vt omnium periodus, finis & solutio est, §. deinde, de nupt. in Nouel. sic & sponsalia soluit, l. fin. C. de sponsal. §. Alia t ex mutuo dissensu, seu consensu in dissoluendo consistit, cap. 2. de sponsal. apud Gregor. et si glossa in dist. c. 2. quaedam aliud sentiat, quam tamen reiiciunt Ioannes Andreas. & Panormitanus in ca.

4 2. de sponsal. §. Tertio. t si qui primam desponsauit pollicitatione futurarum nuptiarum, cum altera se commiserit, c. sicut ex literis, de spons. ca. si in virum. & c. 1. de spons. duor. §. Quarto, t si

post sponsalia huiusmodi, alter sponsatorum deciderit vel in lepram, c. literas. de coniug. leprosi, vel in corporis insignem quandam deformitatem, c. quem admodum, de iur. iur. puta membro aliquo inciso. §. Quinto, t si non satis fiat conditionibus & pactionibus sponsaliorum, c. de illis, de condit. appof. §. Sexto, t si alter ex sponsis, post sponsalia alterius & diuerse, quam tunc esset, fiat cultor religionis, l. Deo nobis, de episc. & cler. veluti si fiat haereticus, vt notat Harmenopolus lib. 4. tit. 1. facit l. si legib. de episcop. audien. §. Septimo, t si ex alieno semine fuerit deprehensa sponsa vturum gestare, l. si constante, solut. matrim. P. Harmenopol. lib. 4. tit. 1. Sic inter leges Langobardorum, Rhotarius eorum rex statuit. l. 2. & 3. de sponsal. lib. 2. legum Langobard. vt si fuerit sponsa adulterata, & non poterit purgari hoc crimine illato, a duodecim proximis, dissoluantur sponsalia. & illa puniatur poena adulterii. Item, si leprosa, vel daemoniaca, aut ambobus oculis capta fuerit, tunc quoque sponsus recipiat res, quas dedit, & non cogatur illam tollere. §. Porro t inopia sufficiens impune visa non est sponsalia soluere: sicut ab Ephoris pecunia multati sunt, Plutarcho in Lyfandro. parentes eius, cui desponsata fuerat filia Lyfandri: quod sponsalibus renuntiaissent, cognita post mortem Lyfandri eius inopia. §. Solutis t sponsalibus, si is qui aliquid dedit eo nomine, vt in vxorem haberet, praebuerit causam solutioni, non reuocat data: contra, si non dederit, nā reuocat, l. cum veterum 15. de don. ant. nupt. Quin & ea quae parentibus filiae munera data sunt, ea intentione vt donans haberet in vxorem, si id non conueniatur reuocantur, l. 2. C. de donat. ante nupt.

§. Notandum tamen nos de sponsalibus agere, quae praesentem non habent promissionem, quibus scilicet nec benedictio adest, nec quis accipit in suam vxorem, sed se accepturum pollicetur: alioquin praesens promissio illa esset ad matrimonium instar indissolubilis, cap. fin. de spons. duo. Sic enim & statuit Alexius Comnenus Imperator, in iure orientali & constituit. Imperatoris Alexii Comneni, tit. de spons. cap. 2. ad suggestionem Curopalatae, & magni Drungarii Vigle D. Ioannis Thracensis, anno a creatione 6600. mense Martio: in dictione 15. qua declaratum, sponsalia, quae facta benedictione munita sunt, dissolui non posse.

§. Et t Rabini quoque de iure suo testantur in משה ומרים mitzor gasse. in praecipis affirmatiuis, praecip. 48. his verbis in Latium conuersis, iniurianda vxor ducenda, pecunia, vel scripto, vel concubitu. idque faciendum coram testibus. Subarratio fieri potest dimidio scelo. Scriptum, quod consensum explicet, tale esse potest. filia tua vxor mea est. Quod concubitus matrimonium faciat, lex ipsa docet. Quando igitur, vno horū trium eam sanctificauit, vxor illius censetur, & est prohibita toti mundo, haec illi.

DE MATRIMONIIS ET NUPTIIS LIBER IX.

Denomine nuptiarum, & synonymis matrimonii. Cap. 1.

- 1 Synonyma verbi matrimonium.
2 Matrimonii etymon, quare potius a matre quam a patre.
3 Connubium & contubernium quid, & quare iuxta nuptia inter seruos non erant olim, hodie sunt.
4 Nuptiarum etymon, maritus, marita quid.
5 Velata virgines nubentes, & quare nubentes velarentur.
6 Velum nuptiarum flammae erat, & quid essent.
7 Velum duplex, virginum, vestalium.

1 Synonyma sunt matrimonium, t coniugium, connubium, nuptia, confortiū, & pro eadem re promiscue vsurpata ab Vlpiano. l. in eo iure 45. de rit. nupt. & alii Iurisperiti. §. Matrimonium, t quasi matris munus, a matre potius quam a patre dictum, ob onus quod sibi mater in vtero gerendo: dolores in edendo, labores in nutriendo, c. ex literis, de conuers. coniugat.

2 Connubium, t ducendae vxoris iure facultas, nullum cum seruis, vt ait Vlpianus in tit. 5. Contubernium tamen cum illis. Ita contubernii nomen non proprie ad liberarum personarum

nuptias iure gentiliū pertinet, sed ad seruas, dum cum ancillis & seruis coniunctio fit, vt ait Constantinus Caesar, l. 3. de inoff. nupt. lib. 5. C. tit. 5. §. si vero ab initio, de nupt. in nouell. aliquando tamen & de liberis contubernium dicitur, Iul. Paul. lib. 2. recep. sentent. tit. 20. ideo nec serui ob violatum contubernium accusantur adulterii illo iure, Dioclet. & Maxim. l. seruis. 23. ad l. Iul. de adul. lib. 9. C. tit. 9. Est namque contubernium generale nomen, nullius specialis vinculi, quam societatis, referens modum coniunctus, vt apud Vegetium 1. de re milit. Contubernium est tabernaculum seu tentorium decem millium, qui & contubernales, vt & apud Iulium Caesarem 3. comment. Et Columella 1. de re rustica. suadet dominis dare seruo villico contubernalem mulierem, quae cum contineat, hoc est, vxorem, quae tamen cum illis vere non dicitur, eo quod istae nuptiae ex legum & iuris ciuiliis pendent decretis, §. 1. de nupt. apud Iustin. quorum seruus incapax est. quive pro nullo in iis, quae ciuiliis iuris sunt, habetur, l. quod attinet 33. de regul. iur. P. Verum hodie inter Christianos, & seruorum nuptiae sunt, & legitima coniugia, eaque benedicuntur: quia & serui Christiani aliorum sacramentorum participes sunt, vt Comnenus Alexius statuit in iure orientali constituit. Comnenus tit. πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον καὶ τὸν ἐπίσκοπον τῆς ἑσθίας.

Nec feruus vel liber apud Deum, ad Coloss. 3. & iura Pontificia coniugia hominum probant, de coniug. feruorum, lib. 4. Decret. Gre. tit. 9. ca. omnibus. & can. dictum est nobis 29. q. 2. & in concil. Martiniensi, c. 10. ex consuetu. Babylon. 30.

¶ Nuptiæ sunt à nubedo seu velando dictæ sunt c. nec illud 10. q. 5. Nubo enim velo signat, & tego. Quamobrem proprie nubere dicuntur mulieres, ducere autem uxorem viri, etsi prior appellatio utriusque coniugum detur: vt etiam maritum & maritum aliquando dicimus. ¶ Moris erat, vt ait D. Ambrosius, lib. de patriarchis antiquis, vt virgines testandæ pudoris causâ, qui viri coniunctionem præcedere debet caput obnubent & velarent Sic & Rebecca desponsata Isaac abenti, cum eum primum vidit, & cognouit eum esse, cui vxor duceretur, caput suum obnubere cepit, Genes. 24. Ilidorus autem ideo velari nubentes tradit in symbolum, vt nouerint viris se esse sub litas. Siquidem eligunt tunc pro capite maritum, cui se submitunt. Ipsi. lib. 2. de offic. c. 19. ca. 15. can. foemina. 30. q. 5. ita caput vxoris viri, caput autem viri Christi, 1. Corinth. 11. can. cum caput can. est ordo 33. q. 5. Fiebat autem velatio ante nuptias in sponsalibus, quod vel ex Pelagii Papæ sanctione liquet, dum ait: cum alio velamento non nuptiam, nubentem iterum: primo mortuo non inducere bigamiam, ca. Valentinus 34. dist. c. de bitum, de bigam. priori hæc leuanda accedit, quam firmat Varro, 4. de ling. Latin. Neptunus, inquit, quod mare terras obnubet, ut nubes cælum a nuptiis, hoc est, a pertuone, vt antiqui, a quo nuptia nuptisque dictus. Pertinet huc illud Lucani in 2. dum agit de nuptiis Martiæ secundo cum Catone nubentis,

Lutea demissos velarunt flammae vultus.

¶ Flammeum etiamque, dum nubebant, accipiebant, quod perpetuo vxor Flamini ferrebat, inauguratione ne felici, vt nuptiæ, quemadmodum Flamini essent indissolubiles. Sic & Plinius lib. 21. c. 8. etiam notat, Lutei, inquit, scilicet coloris honor em am: igitur sumum in nuptialibus flammeis totis foeminis cõcessum. Meminit Val. Maximus lib. 6. c. 3. C. Sulpitium Gallum, vxorẽ dimississe, quod eam capite aperto foris versatã se cognouerat, vt inde pudicas matronas capite fuisse velatas colligere possimus, vt ipse præfinitie lege vxoribus oculos tantum maritales, quibus & formã suam approbarent, & placere desiderarent: & vltior conspectus illarum superuacua irritatione accersitus, in suspitione & crimine heret necesse visum est. Festus ricam scribit dici vestimentum quadratum fimbriatum purpureum, quo flaminici pro pallio utebantur. Nonius Marcellus libello de generibus vestimentorum flammeum in masculino dixit genere, dum de eo & Recinio in hæc verba meminit: Flammeus, vestis, vel regmen, quo capitata matronæ tegunt. Plautus anclæ, flammeam, violari, carinari. Ricinium, quod nunc Masfirtium dicitur, palliolum foemineum. Varro totum vestire: Nihil magis dicere mulieribus, quam de muliebri ricinio palliolum simplex. Idem de vita populi Romani, lib. 1. Et quo mulieres in aduersis rebus ac luctibus cum omnem vestimentum deliciaiorem ac luxuriosam postea institutum ponunt ricinia sumunt. Velantur: & virgines Vestales tanquam Deo desponsatæ. ¶ Estque velum et apud summos Pontificum mulierum, obsequio diuino mancipatarum, conuersionis ex concil. Arelaten. in c. sacrum. c. 4. de regularibus, lib. 3. Decret. tit. 31. can. viduam. can. omnes 27. q. 1. can. sanctimoniales. & c. virgines. 20. q. 1. & velum sacrum.

Nuptiarum finitio, & de vetita polygamia, & vago concubitu. Cap. 2.

- 1 Nuptia quid.
- 2 Marium coniunctio aliena a nuptiis, qua viri & foeminae sunt, & de abominanda marium mixtione.
- 3 Persæ, Romani, impia virili mixtione notati.
- 4 Nero Caesar Sporum libertam, & Pythagoram exsecutum in vxorem duxit.
- 5 Aulus Caesar Hieroclem aurigam pro marito accepit.
- 6 De abominacione & vincta huius mixtionis virilis.
- 7 Gallus gallum inens viuus comburebatur.
- 8 Muliebria passi a cætu hominum, vt infames erant, & a postulando.
- 9 Stuprum virile turpius adulterio, & stupri acceptio.
- 10 Matrimonium maris & foeminae coniunctio, non marium & foeminae, vel maris & foeminarum quare dicitur: & quod digamia & polygamia in vno matrimonio non sit.
- 11 Digamia feruus vindicata in Lamecho, qua parricidii Caini.
- 12 Dnas habere vxores, vel sponfam cum vxore vel duos viros, prohibuit iure ciuili. & quomodo punitum nu. 15.

- 13 Matrimonium quare dicitur coniunctio maris & foemina in hominibus, qua communis sit brutis alioquin.
- 14 Animalia bruta que non nisi cum copare foemina sola miscentur.
- 15 Iuris prohibuit digamiam rex Athalaricus, M. Iulianus Ioannes Metropoli.
- 16 Guntrandus excommunicatus duas vxores habens.
- 17 Garamantes vago concubitu vsi.
- 18 Angile vxores prima nocte nuptiarum, omnium concubitus exposita.
- 19 Concubitus promiscuus Troglodytis, Britannis, Tyrrhenis, Ichthyophagis.
- 20 Polygamia obtinuit apud Aethiopes, Parthos, Thraces, Egyptios, Persas.
- 21 Vxores plures ducere voluit aliquando lege facta permittere Iulius Caesar, liberorum querendorum causâ.
- 22 Ethnici plures vxores habuerunt. Cates & Plato communes nuptias esse debere voluerunt. Agares tot ducunt, quot nutrire possunt, ibid. Lithuani vxores plures habent concubinos. Nicolai vxores communes & Gnostici & Epibaptistis.
- 23 In Arabia vna solum erat vxor consanguineis. Britannis quinque denis duodenisue.
- 24 Scotis vxores pro propibus ex lege ducere nobilibus licebat: plebei, communes.
- 25 Desloratio virginis nupta, prima nocte debebatur regi, Scotorum lege. Sublatã illa lex a Malcolm, & aureus nummus subrogatus pudicitia redempta.
- 26 Anabaptistis vxores communes.
- 27 Phœnices, filias ante legitimas nuptias prostituebant, quod sublata a Constantino Magno.
- 28 Nuptia lege Amorrhœorum præsidebat per septem dies in porta in fornicacione.
- 29 Valentiniani Caesaris lex, licere duas vxores accipere.
- 30 Cabades regno a Persis priuatus, quod legem sanxisset, quod vxores essent communes.
- 31 Viles coniuges vna plures sunt apud Numidas & Mauros.

Nuptia seu matrimonium est, maris & foeminae coniunctio, & indiuiduam vitæ consuetudinẽ continens, l. i. de rit. nup. lib. 23. P. §. de pat. pot. ap. Iustin. can. 1. 27. c. 2. diuini & humani iuris comunicatio dicitur in primis, maris & foeminae coniunctio, quod Vlp. l. 1. §. si de iust. & iur. lib. 1. P. tit. 1. & Iustin. §. 1. de iur. nat. probant & Cicero i. offic. & Propertius lib. 2.

Exemplo iuxta se habent in amore columbae, & masculus & totum foemina coniugium.

Ex quibus primum colligitur, alienã a legitima coniunctione esse commixtionem marium inter se, impiam & aduersam iuri naturæ, diuino & humano. Infanda quippe habitã est illa luxuria & libido, quæ immutat naturalem coeundi vsum, dum foeminae immutant naturalem vsum, & masculi in masculos detestabilem spucitiam & turpitudinẽ operantur. ¶ Quale scelus apud Persas viguit olim auctore Agathio lib. 2. belli Gothorum, apud Romanos teste D. Paulo c. 1. de quo Laetantius Firmianus, lib. 6. c. 23. ¶ Refertq; Xiphilinus ex Dione in Nerone, eo turpitudinis & impietatis prolapsus Nerone ad prodigium vsq; abominandum insigniter principem, vt Sporum libertum futum prius exsecutum pro vxore duxerit, pactis iniis matrimonialibus. Idque rursum cum alio Pythagora quodã fecisse. ¶ Meminit etiam idem auctor, Xiphilinus, in Aulo, Aulum alium scelestissimum Casarem, qui dictus pseudo Antoninus, & Sardanapalus, Hierocle quendam aurigam in maritum accepisse, ipso se pro vxore gerente. ¶ Ideo leges violatæ hoc modo naturæ mortem vlciscuntur: exsecutum scelus, diuinae Leu. 18. Exo. 20. Gen. 19. ad Rom. 1. Laetan. lib. 6. c. 23. & humanae l. cum vir. ad l. Iul. de adult. tit. vt no luxurien. cont. nat. in Nouell. non solum in agentes, sed & in contentientes agentibus, ad Rom. c. 1. l. qui domum suam, ad l. Iul. de adult. in P. Est enim hoc scelus ex professo, quod humanae naturæ vim inferat, & interitum humano generi procreet, præter alia, quæ vna concurrunt vitæ, in sterili solo femine effuso, quod in Ona filio Iudæ seueie vindicauit Deus Genes. 38. ¶ Visumq; etiam hoc ipsum in brutis prodigiosum: Nã & erat lex Plutarcho teste, libel. vum brutaratio. vian. si gallus gallum ineat, quamuis gallina ablit, viuus comburetur, variis cuiusdam uspicifve iussu facinus perpetratum magnum & atrox esse denuntians. ¶ Vnde et merito muliebria passum prætor postulando remouet, l. 1. §. remouet. de postul. in l. Et ratio